

Teoretična tradicija ali paradigma

Uveljavil jo je Kuhn Thomas (fizik). Paradigma je nekaj več od teorije. Poudaril je, da v posameznih obdobjih v posameznih znanostih, vlada splošni nazor, s katerim se definira pojem resnice. Ta nazor je tako splošen, da ga ni možno preverjati direktno. Določa smer delovanja znanosti (osnovne determinizme). V določeni znanosti vlada splošen nazor o tem, kaj je predmet znanosti. Ta paradigma je podlaga za oblikovanje teorij in za utrejanje raziskovalnega gradiva. Če ni paradigma preverljiva pravimo, da je metafizična, nadznanstvena. Določen čas je možno umeščati določene raziskovalne rezultate v vladajočo paradigmo, ampak pojavijo se novi rezultati, ki se jih ne da umestiti in teh je vedno več. Na koncu pride do opuščanja paradigme in zamenjave paradigme z drugo. Kuhn je trdil, da obstajajo tako splošni nazori, da so metafizični, neznanstveni, vendar vodijo določeno znanost. Ta njegova hipoteza je doživela velik odmev v sociologiji. Številni sociologi so se vprašali ali obstaja taka paradigma znotraj sociologije, in če obstaja, kakšno je razmerje posameznih teorij do paradigme. V sociologiji ni ene edine vladajoče paradigme, ampak jih je več. Možno je razvrščati posamezne teorije glede na več kriterijev in govoriti o večih paradigmatičnih ... Nekateri pravijo, da gre za nekaj splošnega od teorije, govorijo o teoretičnih skupinah ali o teoretičnih tradicijah.

1. Pozitivizem / hermenevtika historizem fenomenologija

Obstaja nasprotje znotraj sociologije, ki je precej trajno in temeljno. Eni trdijo, da bomo do ustreznega znanja prišli, če bomo upoštevali tiste metode, ki so se uveljavile v naravoslovju - pozitivizem. Pozitivisti pravijo, da ni razlike med naravo in družbo. Uveljavimo naravoslovne metode - modele, ki so uveljavljeni v naravoslovju in pridemo do splošnih zakonitosti. Slepa točka pozitivizma je človeška zavest. Človekova zavest, ki je ne zanikajo, ni pomemben dejavnik. Zavest je nebitvena, ne vpliva na družbene dogodke. Zagovornika pozitivizma sta Comte in Durkheim.

Pozitivizem se deli na dve veji:

- *Organicizem*

Družba je organsko bitje, kjer veljajo biološke zakonitosti. Družba je podobna organizmu. Človek se mora podrediti tej celoti. To je konzervativna struja v sociologiji.

- *Scientizem*

Sociologija se pojmuje tako, da je težišče metodi. Sociologija bo postala zrela znanost, ko bo uveljavlja, v zadostnem obsegu, metodološke postopke in pravila. Sem sodi empirična sociologija, kjer so zelo strogo uveljavljena metodološka pravila. Sem sodi tudi operacionalna struja, kjer teoretični pojmi ne sodijo v znanost. V znanost sodijo samo tisti pojmi, ki jih zaznamo preko kazalcev, indikatorjev.

Nasprotje pozitivizma:

Historizem:

Družbene vede so popolnoma drugačne od naravnih znanosti. V družbi se srečujemo s pomenom, smislom. Naravne vede nam povedo kemično sestavo določene tkanine. Na primer, zastava, nekdo jo bo zažgal, drug jokal, tretji bo mirno stal. Moramo razumeti smisel, pomen, ki ga ima zastava za posameznike. Tu samo to, kakšen smisel pripisujejo dogodkom (obdobju); ravno to je naloga družboslovja pravi Dilthey. Duhovne vede, naj proučujejo

družbena dogajanja, kot dogajanja, ki jih lahko raziskujemo. Naravni pojavi nimajo nobenega pomena, kot takšni, šele družbene konsekvence na ravni pojavov imajo pomen. Historični pristop pravi, naj se družboslovje oblikuje v nasprotju z naravoslovnem - kot skupek ved, ki si prizadevajo poiskati smisel. Pomanjkljivost te smeri: težko jo je dokazovati. Te metode ni možno preverjati. Historizem ali fenomenologija je takšno stališče, ki zahteva, da smiselno razumemo določene dogodke (obdobja), ki zahteva, da smiselno razumemo določene dogodke, obdobja. Oni trdijo, da je vse enkratno. Mi lahko to le razumemo, ne moremo priti do posplošitev. Spoznanja, do katerih pridejo je zelo težko preverjati. Dilthey je zagovarjal razumevanje čustev. Weber je zagovarjal intelektualno razumevanje s pomočjo logičnih metod.

2. Realizem / nominalizem individualizem atomizem

Vprašanje je ali družba dejansko obstaja ali gre le za skupek posameznikov, ki imajo določene želje, motive. Realistično stališče trdi, da družba dejansko obstaja (Durkheim - funkcionalizem, organicizem) je neodvisna od posameznikov. Ti so podrejeni družbi. Posamezniki so podrejeni določenim determinizmom.

Durkheimov paradoks: določena količina odklonov je normalna. Družba lahko obstaja - kaže se preko organizacij, institucij, kulture. Najdemo družbena dejstva, ki imajo moč vsiljevanja (družbene institucije: šole, družine).

Mi se s procesom interiorizacije interioriziramo (se podrejamu družbi). Realizem zagovarjajo: Durkheim, organicizem, funkcionalizem - zanikajo sleherno obstojnost posameznika.

Nasprotje realizma:

Nominalizem

Družba je samo ime za neodvisne posameznike (proučevanje družbe kot skupka posameznikov). To nas pelje v individualni psihologizem ali sociološki formalizem. Družbe ni, posamezniki tvorijo razmerja, ki imajo položaj oblik. V individualni psihologizem sodi tudi Weber.

V čisti obliki se realizem in nominalizem le redko kažeta. Danes temu pravimo makrosociologija (nihče več ne trdi, da so družbene institucije utvare). Družbene institucije so nekaj, za čemu insistira makrosociologija. Tudi mikrosociologija razlaga, da imajo institucije določen pomen, vendar mikrosociologija poudarjajo medsebojno interakcijo institucij.

Simbolni interakcionizem (Mead)

Marksizem je preveč protisloven in ga ni moč nikamor uvrstiti.

3. Harmonija / spopad

Harmonija

Poudarja, da je družbi normalna harmonija, skladnost. Takšna stališča imajo dva izvora:
- družbena delitev dela, ki pripelje do soodvisnosti posameznikov in skupin,
- obstaja kot nekaj lastnega v vsaki družbi, nek sistem vrednot, norm. Posamezniki se vidijo skladno s temi vrednotami. To pripelje do harmonije (Durkheim, Parsons).

Nasprotje harmonije:

Spopad

V družbi prihaja do spopada, ker so tisti, ki so podrejeni zoperstavljajo temu (Marx).

4.Preroštvo / privrženost

Preroštvo

Obstajajo preroški sociologi in preroške šole. To so tisti, ki trdijo, da prihaja nov čas (Comte, Marx, Parsons).

Nasprotje preroštvu:

Privrženost

Je nepreroška sociologija. Mnogi sociologi so privrženi umirjenost.

Teorije

Teorije so ožje od paradigme. So nauki, ki zadevajo določene skupke vprašanj. Niso tako splošne kot paradigme. Vsebujejo določene trditve o determinizmih družbenega življenja, ki so v razmerju do empiričnega gradiva.

Merton trdi, da v sociologiji obstaja nasprotje med splošnimi paradigmi ne pa posamičnimi ugotovitvami. Tisto kar primanjkuje teoriji srednjega obsega so teorije, ki jih je možno preverjati, ki povezujejo hkrati splošne teorije in posamične ugotovitve, hipoteze v red. Primer takšne je Mertonova teorija anomalije.